

67. ▸ BARCSAY JENŐ (1900-1988)

Szentendre, 1929

Olaj, vászon, 80x100 cm
Jelzés nélkül

Kezdő ár: 7 000 000 Ft / 22 951 EUR
Becsérték: 10 000 000 – 15 000 000 Ft
Estimated value: 32 787 – 49 180 EUR

1. Paul Cézanne: A Galet partja Pontoise-nál, 1880 körül, magántulajdon

Barcsay Jenő pályájának korai szakaszából igen kevés olajfestmény maradt fenn, mert a nehéz körülmények és megfelelő anyagi háttér hiánya miatt a kísérletező kedvű festő nagyon sok kompozícióját megsemmisítette, egészen pontosan levakarta, hogy újra használhassa a vásznat. Monográfiája, Petényi Katalin például legnagyobb volumenű könyvében az 1928-as *Munkáslány* és egy 1934-es dombos, szentendrei táj közötti időszakból nem közöl festményt. Már csak ezért is különösen izgalmas mű a hátoldalán lévő cédula alapján 1929-re datálható *Szentendre*, amely a Cézanne-ért rajongó Barcsay

egyik remekbe szabott korai tájképe. Az ecset- és a színkezelés egyaránt Cézanne-t idézi, illetve a Cézanne nyomdokain jár magyar festőket, köztük Szőnyi Istvánt és Aba-Novák Vilmost, akiknek korai műveit Barcsay is nagyra becsülte. Az egykori tulajdonos emlékeit rejtő cédula tanúsága szerint a *Szentendre* Barcsay 3 éves franciaországi tartózkodása után készült, de valójában Barcsay nem töltött 3 évet Párizsban, hanem kétszer is járt ott: 1926 és 1927 között egy fél évet volt a festészet fővárosában, 1929 és 1930 között pedig majd egy évet. A szakirodalom Barcsay emlékei és

2. Barcsay Jenő: Szentendrei táj, 1929, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

művészi hitvallása nyomán az első úthoz Cézanne és impresszionisták felfedezését kapcsolja, a másodikhoz pedig a kubista képzőművészet megértésének élményét rendeli hozzá. Ha a kékekben és zöldekben tobzódó, a látványt a maga plaszticitásában ábrázoló *Szentendré*t nézzük, akkor azon még a Cézanne-ra jellemző hangsúlyos, szállás ecsetvonásokat is felfedezhetjük, miközben a kicsi házak geometrikus tömbjei akár már a kubizmus ismertetését is feltételezhetik. A helyszín, Szentendre alapján valószínűsíthető is az 1929-es évszám, hiszen Barcsay ennek az évnek a nyarán, még második

3. Paul Cézanne: Erdő malomkövel, 1894, magántulajdon

Párizsi utazása előtt dolgozott először a frissen alapított szentendrei művésztelepen, ahol elsősorban a táj ragadta meg figyelmét. De már a táj és a hihetetlen kék ég bűvölte el Itáliában is, ahová 1927 tavaszán, első öccse halála miatt megszakított – párizsi ösztöndíja után jutott el: „Nekem való tájkép volt. Csupa Cézanne-os tájat láttam, akkor kezdett Cézanne a véremmé válni. Jártam a dombokat, a hegyeket [...] Mindig egyedül voltam, és nagyon jól éreztem magamat. [...] Mentem a hegyek felé, Fiesole felé, és folyton dolgoztam. Így aztán összehoztam valami hatvan ak-

varellt.” Barcsay emlékei szerint ezek az akvarellak, illetve az azokat követő itthoni tájképek – ezek közé tartozhatott a *Szentendre* is – alapján kapta meg második párizsi ösztöndíját. A korai, 1929-es datálás mellett szól az is, hogy festményünknek közeli rokona az 1929-es *Szentendrei táj* tusrajz (MNG), miközben a második párizsi tartózkodás utáni, 1931-es *Kóhát* című rézkarc már egy egészen más Barcsayt mutat. Mondhatni a konstruktív Barcsayt, aki a harmas évek első felének sárgás – barnás – vöröses dombos tájaitól jutott el a negyvenes évek – később emblematikussá váló – konstruktív

tájainak fekete kontúrokkal határolt szerkezetes naturalizmusáig (Kállai Ernő kifejezése), amely a kubista formaalkotás és a Munkácsyt követő magyar tájfestészeti tradíció jellegzetes szintéziseként értelmezhető. A Barcsay-féle szentendrei festészet és a konstruktív tájak kezdőpontja azonban mégis csak Aix-en-Provence és az 1929-es *Szentendre*, a maga nagybányai és arkádiai allúzióival, amely éppúgy viszonyul a konstruktív tájakhoz, mint a legendássá vált *Munkáslány* a későbbi nagy mozaikokhoz.

Kaszás Gábor

